

Kyläkävelyraportti KAIVOLA 25.9.2017

Kaisu Wallin
ProAgria Länsi-Suomi / MKN Maisemapalvelut

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahasto:
Eurooppa investoi maaseutualueisiin

TAUSTAA

Kyläkävely on osa ProAgria Länsi-Suomen ja Länsi-Suomen Maa- ja kotitalousnaisten Matkaillen kylillä -hanketta. Hanke on kohdennettu Ravakka ry:n ja Varsin Hyvä ry:n toiminta-alueelle 8-tien varren kyläläisille, yhdistyksille ja yrityksille. Hankkeessa on mukana kyliä Raumalta, Laitilasta, Mynämäeltä, Maskusta ja Nousiaisista.

Hankkeen aikana kehitetään kylien matkailullisia ja maisemallisia vetovoimatekijöitä. Kylämatkailua edistetään muun muassa suunnittelemalla kyliin tapahtumia, opasteita ja lisäämällä sähköistä tiedonvälitystä. Tavoitteena on myös lisätä asumisviihtyisyyttä, säilyttää ja hoitaa kulttuurimaisemaa ja edistää luonnon monimuotoisuutta.

KAIVOLAN KYLÄKÄVELY

Kaivolan kyläkävely järjestettiin maanantaina 25.9.2017. Kävelyssä oli yhteensä neljä osallistujaa. Kyläkävely aloitettiin Itäkulman kyläkoululta, josta kahvien jälkeen lähdettiin katsomaan vanhaa seurataloa Havupirttiä. Havupirtiltä käveltiin Kaivolantietä pitkin Myllymäelle, jossa sijaitsee Kaivolan kesäteatteri ja kotiseutumuseo rakennuksineen. Myllymäeltä käveltiin Kaivolantietä takaisin Itäkulman koululle. Matkalla ihasteltiin tiemaisemaa ja mietittiin kyläopasteiden paikkoja. Itäkulman koululla pohdittiin piharakennuksen käyttötarkoitusta ja sitä voisiko piharakennuksen uusia kyläyhdistyksen käyttöön.

Matkaillen kylillä -hankkeen puitteissa järjestetään Kaivolassa ainakin yhdet maisemanhoitotalkoot. Hankkeen aikana tullaan järjestämään kylässä talkoita, tapahtumia ja työpajoja.

Tähän raporttiin on koottu joitakin Kaivolan kylämaiseman tunnuspiirteitä sekä poimittu mahdollisia kehittämiskohteita. Loppuun on listattu myös joitakin vinkkejä maisemanhoitotöihin sekä koottu tietoa vieraslajeista sekä kulttuuriympäristön ja maisemanhoidon rahoitusmahdollisuuksista.

Kävelyn järjestelyissä auttoivat Kaivolan kyläyhdistys Suhina ry:n aktiiviset jäsenet. Lämmin kiitos osallistujille ja etenkin kyläyhdistyksen jäsenille yhteistyöstä, organisoinnista ja ideoinnista. Taustatieto on saatu Anne Jacksenin Kaivola-esityksestä, jota varten hän on haastatellut pitkään kylässä asunutta Tuulikki Vaajasaarta.

1. Havupirtti tapahtumapaikkana

Arvo: kulttuurihistoriallinen ja matkailullinen arvo

Kaivolan yhdistykset rakensivat yhteisen seuratalon vuonna 1958. Havupirtissä järjestettiin tansseja ja keskiviikkokarkeloita vuodesta 1959 alkaen. Havupirtti sai vuonna 1963 tiilikaton. Havupirtin keskiviikkoiset tanssit päätettiin lopettaa vuonna 1966. Havupirtissä on edelleen järjestetty tapahtumia kyläläisille mm. Suomi 100 Syödään yhdessä -tapahtuma.

Rakennus on hyvässä kunnossa ja siellä on kapasiteettia järjestää monipuolisesti tapahtumia. Havupirtissä on sähköt, ulkovessat mutta vesi pitää kantaa paikalle itse. Istumapaikkoja on runsaasti isommankin tapahtuman järjestämiseen. Paikalta löytyy myös esiintymislava ja lipunmyyntikoppi. Valkokangas mahdollistaa projektorin käyttöön.

Havupirtti toimii kyläyhteisöllisyyttä lujittavana keskuksena. Siellä järjestetään kyläläisille ja koululaisille tapahtumia sekä paikkaa voi vuokrata myös juhlien järjestämiseen. Havupirtin käyttö keskittyy kesäaikaan.

Toimenpidesuositus: Havupirtissä tullaan jatkossakin järjestämään kylän tapahtumia. Tapahtumien vakiinnuttaminen luo turvaa paikan säilymiselle ja toiminnan jatkuvuudelle.

Havupirtin vuokraaminen toisi näkyvyyttä kylälle ja auttaisi kattamaan kyläyhdistyksen kuluja. Paikka sopii erinomaisesti suurempien syntymäpäivien tai hääjuhlien tapahtumapaikaksi. Havupirtin vuokraamisesta tulisi olla kattavammin tietoa kyläyhdistyksen sivuilla sekä lisäksi Havupirtti tulisi olla esillä myös Laitilan kaupungin kotisivuilla.

Kuva. Myllymäellä sijaitsevan alkuperäisen savusaunan esineistöä.

2. Myllymäen opasteet

Arvo: maisemallinen, matkailullinen ja kulttuurihistoriallinen arvo

Myllymäellä on kesäteatterin näyttämö ja katettu katsomo. Lisäksi alueella on museorakennuksia; Mantan torppa, tuulimylly, luhti, aittoja, savusauna ja riihi. Kotiseutumuseoon kuuluu kahdeksan rakennusta, joista alkuperäisiä ovat tuulimylly ja savusauna. Muut rakennukset on siirretty v. 1956-1963 monilla talkoilla ja pystytetty paikoilleen.

Kesäteatteritoiminta on alkanut vuonna 1961 ja toimintaa pyörittää edelleenkin vuonna 1959 perustettu Kotiseutuyhdistys Suhina ry.

Toimenpidesuositus: Kotiseutumuseon pihalle olisi hyvä sijoittaa sopivaan paikkaan infotaulu, jossa olisi tietoa mm. museoon kuuluvista rakennuksista. Infotaulun voisi sijoittaa sisään-tulon läheisyyteen mutta niin, että taulua voisi lukea rauhallisessa paikassa. Paikaksi ehdotettiin pensasaidanteen edustaa, josta näkisi hyvin lähes kaikki rakennukset. Samalla tupakkapaikkojen paikkaa tulisi miettiä uudelleen.

Myllymäki on kaunis kesäteatteripaikka ja museo toimii hyvänä matkailukohteena teatterin yhteydessä. Alueelta puuttuu opas- ja infotauluja Kaivolän kotiseututyöstä. Opasteet ja kyltit -infotilaisuus järjestetään keskiviikkona 11.10. Mynämäen Sonnitallilla.

Kuva. Jätöntien päässä on avointa perinnetäijemaisemaa.

3. Tiemaisema

Arvo: maisemallinen ja matkailullinen

Itäkulman koulun ja Myllymäen museoalueen välinen tieosuus on matkailullisesti merkittävä. Kylän vanhin astutuskeskittymä ja nähtävyydet keskittyvät kyseiselle alueelle.

Myllymäen suunnalta Jätöntien päässä avautuu Kaivolantien upeimpia perinnetäijemaisemia. Lehmien laiduntamia nurmieniittyjä rytmittä metsäsaarekkeet. Saarekkeet ovat myös kivisiä ja katse kiinnittyy suureen siirtokivilohkareeseen, jota kutsutaan Kokkon kiveksi. Jätöntien risteyksessä pienpiirteistä perinnetäijemaisemaa korostaa hyvin hoidettu asutusmiljöö puutarhoineen.

Kaivolantie Jätöntien ja Itäkulman koulun välillä on pääasiassa sulkeutunutta asutuksen rajautuessa tiehen asti monin paikoin. Avoin mäisema saavutetaan Jätöntien risteyksen kohdalla.

Toimenpiteet: Tiemäisemaa hoidettaessa tulisi huomioida säännölliset ojanvarsien raivaukset, näkykö kylän tärkeimmät näkymälinjat ja maamerkit. Opasteet ja kyltit eivät ole piilossa puskoiden takana ja risteyksissä ei tulisi olla korkeita pensasistutuksia estämässä näkymää tielle.

Kaivolantien kylän tärkeimmät näkymälinjat ja maamerkit erottuvat mäisemasta. Tiemäisemassa avoimen ja sulkeutuneen mäiseman rajat ja linjat ovat selkeitä. Puustoa ja pensaikkoa on pihiirien pöly-, melu- tai näkösuojana.

Kuva. Itäkulman koulu täytti juuri 120 vuotta.

Kuva. Koulun piharakennus toimii varastona. Katto on uusittu kesällä 2017.

4. Itäkulman koulun ympäristö

Arvo: kulttuurihistoriallinen ja matkailullinen arvo

Keskellä Kaivololan kylää sijaitsee 120 vuotta vanha koulurakennus, Itäkulman koulu. Koulu on saatu aktiivisen kyläyhteisön takia pidettyä toiminnassa ja siellä käyvät ala-astetta lapset Kaivololan, Katinhännän ja Toman kylästä. Koulussa toimii myös ryhmäperhepäivähoito sekä seurakunnan kerho sekä kouluajan ulkopuolella tiloissa kokoontuvat erilaiset harrastus- ja yhdistystoimijat.

Koulun ja sen toiminnan säilymiseen on tehty suuri määrä työtä. Esim. 1970-luvulla asukasluvun vähentyessä kyläläiset rakensivat talkoovoimin tien Kaivolasta Tomaan, jotta Toman lapset pääsivät kouluunsa Kaivololaan. Myöhemmin koulun lakkauttamisuhan edessä Kaivolalle tehtiin kyläsuunnitelma. Suhina ry osti kesäteatterin tuloilla kylästä lisää maata ja alkoi markkinoida ilmaisia tontteja kylään muuttajille. Näin saatiin lisää asukkaita ja koulu pysyi toiminnassa.

Toimenpidesuositus:

Koulun edessä on ilmoitustaulu, jossa jätetään ilmoituksia kylän tapahtumista ja tilaisuuksista. Ilmoitustaulua voisi kehittää toimivammaksi ja liittää sen yhteyteen esim. koululaisten tekemä esittely koulusta ja sen toiminnan säilymisestä kyläläisten talkootyöllä. Esitystä voisi elävöittää piirroksin ja kuvin.

Koulukuljetuksen pysähdyspaikka tulisi tehdä selkeämmäksi ja sovittaa ympäristöön niin, ettei koululaisten turvallisuus vaarantuisi.

Koulun piharakennuksen katto on uusittu kesällä 2017. Rakennus toimii varastotilana, mutta sille toivottaisiin uutta käyttöä.

VINKKEJÄ KYLÄMAISEMAN HOITOON

1) Maiseman avaaminen raivaamalla

Maiseman avaamisen raivaamalla tarkoituksena on paljastaa jokin tai joitakin keskeiseksi ja tärkeiksi koettuja näkymiä esim. vesistöihin, pelloille tai rakennuksiin. Koska kerran aloitettua raivausta on jatkettava säännöllisesti vähintään muutamien vuosien välein, on tärkeää tarkoin harkita, mitä alueita otetaan hoidon piiriin ja mitä näkymiä todella halutaan avata.

Raivauksia ei tule tehdä monotonisesti ja tasavälein, aina samanikäisiä ja samanlaisia poistaen vaan valikoiden raivataan valituilta muutamien metrien mittaisilta näkymäsektoreilta kasvillisuutta pois siten, että jäävä puusto on monenikäistä, muotoista ja lajista. Kaunismuotoiset, erikoiset puuyksilöt otetaan harvennuksissa esiin. Luonnon monimuotoisuuden kannalta on tärkeää, että pysty- ja maalahot säilytetään ja suositaan marjovia lajeja (katajat, pihlajat, tuomet, paatsamat).

2) VIERALAJIT

VIERASLAJI on alueen luontoon alun perin kuulumaton laji. Vieraslaji on levinnyt alueelle ihmisen tietoisella tai tahattomalla vaikutuksella. TULOKASLAJIKSI kutsutaan lajia, joka leviää alueelle luonnollisesti lähialueilta ilman ihmisen apua. Myös muuttolinnut ja merivirrat kuljettavat lajeja luontaisesti.

Vieraslajit ovat haitallisia, koska ne kasvavat erittäin nopeasti ja peittävät alleen alkuperäiset lajit. Monella niistä ei ole kilpailevia lajeja ja ne voivat olla taudinaiheuttajia. Ilmastonmuutos parantaa monien vieraslajien mahdollisuuksia levitä Suomessa. Vieraslajit voivat aiheuttaa sekä taloudellista että terveydellistä haittaa. Alueen virkistyskäyttö voi vähentyä ja kiinteistöjen arvo alentua. Vieraslajeja pidetään maailmassa luonnon monimuotoisuuden toiseksi suurimpana uhkatekijänä.

LUPIINI on kotoisin Pohjois-Amerikasta, josta se on tuotu puutarhakasviksi Eurooppaan. Puutarhoista se on karannut jättömaille sekä tien- ja pellonreunoille. Kasvi leviää tehokkaasti

siemenistä, yksi kasvi tuottaa jopa sata siementä. Siemenet säilyvät maaperän siemenvarastossa useita vuosia. Syrjäyttää keto- ja niittyajit ja samalla niistä riippuvaiset hyönteislajit.

Lupiinin torjuntakeinoina käytetään niittämistä. Kukintovarret katkaistaan ennen siementen kypsymistä. Näin estetään siementen leviäminen ja vähennetään maaperässä säilyvien siementen määrää. Uudet ja pienet kasvustot kaivetaan juurineen maasta. Työläs, mutta tehokas menetelmä. Juuret kuivatetaan ennen puutarhajätteisiin laittamista. Laajoihin kasvustoihin tehoa säännöllinen niittäminen. 3-4 kertaa kasvukaudessa tehty niitto heikentää kasvustoa ja hidastaa leviämistä. Niitto ennen siementen muodostumista. Niittojäte kerätään mieluiten pois. Kaksi kertaa tehty niitto riittää estämään leviämisen, koska siemeniä ei ehdi muodostua.

JÄTTIPALSAMI leviää kosteikoissa ja rantametsissä. Jättipalsami on tuotu Himalajan rinteiltä maahamme koristekasviksi. Se valtaa tehokkaasti muiden kasvien elintilaa. Jättipalsami on yksivuotinen, meheväärtinen ruoho, jonka voi kasvaa 1,5 – 3 metriä korkeaksi. Taimet esiintyvät yleensä tiheänä kasvustona rehevillä ja kosteilla kasvupaikoilla. Se lisääntyy vain siemenistä, mutta yksi kasvi voi tuottaa jopa 4 000 siementä. Siemenet sinkoutuvat ympäristöön usein metrien päähän.

Jättipalsami irtoaa helposti maasta juurineen. Kitkeminen tehdään ennen ensimmäisten siementen kypsymistä. Siemenkotia tai kukintoja ei saa jäädä maahan. Kasvi voi kasvattaa uudet juuret jopa varren palaan. Niittäminen sopii laajoille esiintymille. Se tehdään 2-3 kertaa kesän aikana esimerkiksi siimaleikkurilla tai viikatteella. Kasvi niitetään mahdollisimman läheltä maanpintaa. Nivelen yläpuolelta niitetty kasvi kasvattaa nopeasti uusia varsia. Sekä kitkemisessä että niittämisessä tulee paljon kasvijätettä. Sen käsittelyyn pitää kiinnittää huomiota.

3) Suojaistutukset ja kestävät kasvivalinnat

Tärkeimmät kriteerit monivuotisen kasvillisuuden valinnassa ovat talvenkestävyys ja valon-
tarve. Suomi on jaettu kahdeksaan kasvillisuusvyöhykkeeseen. Vyöhykkeet muodostuvat talven kylmyyden sekä kasvukauden pituuden ja lämpimyyden mukaan. Kasveille annetut vyöhykesuositukset kertovat, miten pohjoisessa ne todennäköisesti menestyvät. Pääosin

Etelä-Savo sijoittuu III-IV vyöhykkeille. Kasvillisuusvyöhyke ei yksin kerro kasvin menestymismahdollisuuksista. Samalla tontillakin voi olla toisistaan poikkeavia olosuhteita.

Lämpimiä ja edullisia kasvupaikkoja ovat; rinteiden yläosat ja erityisesti etelärinteet, hiekka- ja hietamaat, vesistöjen rannat, runsaspuustoiset seudut ja pohjoistuulilta suojatut alueet. Lämpimillä alueilla voi kokeilla myös hieman arempia kasveja, joiden vyöhykesuositus ei muuten ole alueelle sopiva.

Kylmiä ja epäedullisia kasvupaikkoja ovat; pohjoisrinteet ja notkelmat, savi- ja hiesumaat, alavat alueet ja suoalueet ja pohjoistuulelle alttiit alueet. Näille alueille on syytä istuttaa vain vyöhykesuosituksen mukaan.

Yhtenäiset kasvillisuusalueet

Rehevät, riittävän tiheät kasvustot varjostavat maanpintaa ja estävät rikkakasvien itämistä. Tiheät istutukset suojaavat myös ainaviantia kasveja kevät auringolta. Kasvillisuusryhmiä ja niihin istutettavien kasvien määriä suunniteltaessa kannattaa pohjana käyttää kasvien arvioitua kokoa muutaman vuoden kuluttua istutuksesta ja aina huomioida lajikohtaiset suositukset istutussyvyydestä ja etäisyyksistä.

Rikkakasvien torjunnassa on apua myös, kun kasvillisuus alueet rajataan selkeästi eroon mm. nurmikosta, käytetään suodatinkangasta ja istutuksissa vain rikkakasvivapaata puhdasta kasvualustaa, ei koskaan peltomultaa ja istutukset katetaan esim. kuorikatteella, maanpeitekasveilla tai esim. katekankaalla ja koristesoralla tai hiekalla. Rikkakasvien siemeniä leviää istutusalueille aina paljon myös ympäristöstä, ulkoisesti, joten alueita pitää yleensä ainakin vähän myös kitkeä.

Hyvä muistaa istutuksissa

- kunnosta maa ja kasvualusta ennen istutusta
- käytä vain rikkakasvivapaata kasvualustaa
- käytä suodatinkankaita, katekankaita ja katteita rikkakasvitorjunnassa
- märillä savi- ja hiesumailla salaojita tai istuta harjuun
- kastele ennen istutusta, istutuksen päätteeksi sekä tarvittaessa kerran viikossa
- kastele runsaasti kerralla, pensaille 20 litraa, puille jopa 30-40 litraa
- tue puut istutuksen yhteydessä tukikepeillä; lehtipuut kahdella ja havupuut kolmella sekä huolla tukisidoksia säännöllisesti

Kestäviä aita ja aidanpensaita

- idänvirpiangervo, korkeus 150 cm
- koivuangervo, korkeus 50-80 cm
- koristearonia, korkeus 150-200 cm
- kuusi
- kääpiöpunapaju, korkeus 50-100 cm
- rinneangervo, korkeus 100 cm
- rusopajuangervo, korkeus 150 cm
- ruusuangervo, korkeus 50-100 cm
- sinikuusama, korkeus 100-150 cm
- taikinamarja, korkeus 50-150 cm
- virpiangervo, korkeus 100-150 cm
- verhoangervo, korkeus 30-40 cm

Kookkaita perennoja ja pensaita ongelmakohtien maisemointiin

- kilpiangervo, korkeus 100-150 cm
- pihlaja-angervo, korkeus 150-200 cm
- röyhytatar, korkeus 100-150 cm
- suomentatar, korkeus 150-200 cm
- tuoksuvatukka, korkeus 200 cm
- viiruhelppi, korkeus 80-100 cm

Nopeasti maata peittäviä matalia pensaita ja maanpeiteperennoja

- kangasajuruoho
- ketohanhikki
- lamoherukka
- lamohietakirsikka
- maahumala
- pikkuherukka
- sinivatukka
- suikeroalpi
- säleikkövilliini

Vältä näitä!

Suomalaiseen luontoon kuulumattomia, helposti leviäviä kasveja:

- etelänruttojuuri *Petasites hybridus*
- idänkannukka *Cornus alba*
- isopiisku *Solidago gigantea*
- isosorsimo *Glyceria maxima*
- isotuomipihlaja *Amelanchier spicata*
- japaninruttojuuri *Petasites japonicus ssp. giganteus*
- japanintatar *Fallobia japonica*
- jättipalsami *Impatiens glandulifera*
- jättitatar *Fallobia sachalinensis*
- kanadanpiisku *Solidago canadensis*
- kaukasianjättiputki *Heracleum mantegazzianum*
- keltamajanvankaali *Lysichiton americanus*
- kiiltotuhkapensas *Cotoneaster lucidus*
- komealupiini *Lupinus polyphyllus*
- korkeapiisku *Solidago altissima*
- kurturuusu *Rosa rugosa*
- pajuasteri *Aster x salignus*
- persianjättiputki *Heracleum persicum*
- pilvikirsikka *Prunus pensylvanica*
- punakarhunköynnös (elämänlanka) *Calystegia sepium ssp. spectabilis*
- punalehtiruusu *Rosa glauca*
- rehuvoohenherne *Galega orientalis*
- rohtoraunioyrtti *Symphytum officinale*
- ruotsinraunioyrtti *Symphytum x upilandicum*
- terttuselja *Sambucus racemosa*
- vuorivaahtera *Acer pseudoplatanus*

4) Rakenteiden kunto

Ympäristön näkyvin kehys muodostuu rakennuksista sekä muista rakenteista ja komein kehys hyväkuntoisista ja hoidetuista rakennuksista. Rakennuksen säilymisen perusedellytyksenä on säännöllinen hoito ja kunnossapito. Hoidon laiminlyöminen ja rappeutumisen salliminen aiheuttavat sekä taloudellisia että kulttuuriarvoihin liittyviä menetyksiä.

Säännöllinen hoito ja oikea-aikaiset korjaukset kuuluvat rakennuksen normaaliin ylläpitoon. Hoitotoimenpiteillä voidaan vaikuttaa asumiskustannuksiin sekä siirtää korjaustarpeen syntymistä.

Rakennusten keskeiset hoitotoimenpiteet

- vesikaton kunnan ylläpito ja huolto
- vesikourujen puhdistus
- ikkunoiden ja ulko-ovien riittävä tiivistäminen
- lämmityslaitteiston huolto, puhdistus ja säätö, hormien nuohous
- alapohjan tuuletusaukkojen aukipitäminen home- ja lahovaurioiden estämiseksi.
- rakennusten nosto tai maanpinnan poistaminen puurakenteiden läheisyydestä, etteivät rakennuksen alimmat puusosat vaurioidu
- kasvillisuuden poisto vähintään 0,5 m etäisyydellä rakennuksista

5) RAHOITUSTA KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITOON

6.1 MAATALOUDEN YMPÄRISTÖSOPIMUKSET

Vuonna 2015 maatalouden ympäristötuki muuttui ympäristökorvaukseksi ja sen alla ollut erityisympäristötuki ympäristösopimukseksi. Nykyisellä ohjelmakaudella 2014-2020 sekä viljelijät että rekisteröityneet yhdistykset voivat hakea samoja ympäristösopimuksia, eikä ympäristökorvaukseen sitoutuminen ole enää edellytys niiden hakemiselle ja saamiselle. Sopimukset ovat 5-vuotisia, ja hoidettavan kohteen tulee olla vähintään 0,05 ha ja koko sopimusalueen vähintään 0,3 ha. Kohteelle pitää tehdä hoitosuunnitelma. Sopimuksia haetaan samassa yhteydessä päätukihauun kanssa 15.6. mennessä. Uudella kaudella ympäristösopimusta voi hakea seuraaviin maisemanhoitoon liittyviin toimiin:

- kosteikkojen hoito
- maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito sis. perinnebiotoopit, luonnonlaitumet ja reunavyöhykkeet
- kurki-, hanhi- ja joutsenpellot

Tukitasot ovat nykyään kiinteitä. Kosteikkojen hoitosopimuksessa korvaus on 450 €/ha/vuosi ja kurki-, hanhi- ja joutsenpeltosopimuksissa 600 €/ha/vuosi. Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksen osalta tukitasot arvokkaille perinnebiotoopeille ovat 600 €/ha/vuosi ja muille kohteille 450 €/ha/vuosi. Sopimusalueiden hoidon pitää perustua etukäteen tehtyyn suunnitelmaan, ja sen tavoitteena tulee olla mm. luonnon monimuotoisuuden edistäminen, maiseman parantaminen, ravinnekulkeuman vähentäminen sekä alueiden luontoarvojen lisääminen ja säilyttäminen. Tehtävistä toimista tulee pitää hoitopäiväkirjaa. Kosteikkosopimuksissa hoitona käytetään mm. lietteen poistoa, reuna-alueiden kasvillisuuden niittoa tai laidunnusta sekä patojen ja uomien korjausta. Hoitotoimina maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoitosopimuksissa käytetään enimmäkseen laidunnusta, niittoa, raivausta, vieraslajien poistoa ja lehdestystä. Kurki-, hanhi- ja joutsenpeltosopimuksissa valittu peltoala kylvetään keskeltä nurmelle, sen ympäriltä ohralle ja uloimpana kauralle. Nurmikasvusto, jonka saa käyttää hyödyksi, tulee niittää vuosittain

viimeistään elokuun loppuun mennessä. Ohrakasvusto voidaan ennen tuleentumista siten, että osa viljasta johdetaan maahan ja kaura voidaan normaaliin aikaa tuleentuneena.

Ennen ympäristösopimukseen liittymistä voi hakea ei-tuotannollisten investointien korvausta hoidon aloittamiseen. Sitä voi hakea kosteikkojen perustamiseen sekä perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten alkuraivaukseen ja aitaamiseen. Kumpaakin tukimuodoista voivat hakea viljelijät ja rekisteröidyt yhdistykset ja kosteikkotukea lisäksi vesioikeudelliset yhteisöt. Investointituissa on ympäristösopimusten tavoin oltava tehtynä hoitosuunnitelma kohteelle, ja tehtävistä toimista tulee pitää hoitopäiväkirjaa. Investointituissa on lisäksi säilytetty kustannusperusteisuus eli tuki määräytyy aiheutuneista kuluista ja tulonmenetyksistä. Kosteikkoinvestoinneissa enimmäistukitaso on 11669 €/ha, ja jos kohde on kooltaan 0,3-0,5 ha, tukikatto on 3225 €/kohde. Perinnebiotooppien ja luonnonlaidunten osalta tukikatot ovat alle 3 ha:n kohteilla 1862 €/ha, 3-10 ha:n kohteilla 1108 €/ha ja yli 10 ha:n kohteilla 754 €/ha.

Hyvä muistaa, kun hakijana on yhdistys

- Yhteyshenkilöllä, allekirjoittaneella, on oltava nimenkirjoitusoikeus
- Hakemuksen liitteeksi kopio sen kokouksen pöytäkirjasta, missä asiasta on päätetty
- Sopimusalue oltava yhdistyksen hallinnassa koko sopimuskauden, liitteeksi sopimuskauden kattava vuokrasopimus

Neuvo 2020 -maatilojen neuvontajärjestelmän puitteissa tarjotaan viljelijöille ja ympäristösopimukseen sitoutuneille muille maankäyttäjille ilmaista neuvontaa. Neuvontaan on varattu yhtä viljelijää kohden 3500€/tukikausi. Viljelijän ei siis tarvitse maksaa neuvonnasta, vaan sen tekee Maaseutuvirasto viljelijän ilmoitusta vastaan. Kaikki hyväksytyt neuvojat kootaan alueittain listoille, josta viljelijä voi valita tarvitsemansa neuvonnan aihealueen ja itse neuvonjan.

Lisätietoa: Kaisu Wallin p. 050 590 2085, ProAgria Länsi-Suomi / Länsi-Suomen maa- ja kotitalousnaiset

6.2. KESTÄVÄN METSÄTALouden RAHOITUSLAKI (KEMERA)

Kestävän metsätalouden rahoituslain eli Kemeran tarkoituksena on rahoittaa valtion varoista metsänhoito- ja -parannustöitä, jotka turvaavat puuntuotantoa, mutta ovat huonosti kannattavia

tai tuottavat hyötyä vasta vuosikymmenien kuluttua. Myös luonnontuhoista aiheutuneisiin metsän uudistamiskuluihin sekä biologista monimuotoisuutta ylläpitäviin toimiin voi saada rahoitusta Kemerasta. Kemeran uudistunut laki astui voimaan 2016 ja se on voimassa vuoden 2020 loppuun asti.

Vanhan lain alla tehtyjen sopimusten maksatusta voidaan kuitenkin jatkaa vuoteen 2019. Kemera-lain uudistuksen myötä rahoitettavista toimenpiteistä on tehtävä hakemus ennen työn aloittamista.

Arvokkaille metsäkohteille voidaan hakea ympäristötukea ja metsäluonnon hoidon tukea. Kummassakin tukimuodossa tehdään 10 vuoden määräaikainen sopimus metsäkeskuksen ja metsänomistajan välillä. Ympäristötukea metsäluonnon säilyttämiseen voi saada metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen sekä muiden arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämiseen. Ensisijaisia kohteita ovat rehevät lehto- ja korpikohteet sekä pienvesien lähiympäristöt. Metsälain mukaan erityisen tärkeiden elinympäristöjen ominaispiirteet tulee säilyttää. Ympäristötuella voidaan korvata metsänomistajalle metsän biologisen monimuotoisuuden tai erityisen tärkeän elinympäristön säilyttämisestä tai muusta luonnonhoidosta aiheutuvia

lisäkustannuksia tai tulonmenetyksiä. Saatava tuki riippuu alueen pinta-alasta, sen puustosta ja metsäomistajan saman kunnan alueella olevien metsien välittömistä hakkuumahdollisuuksista. Uudella laki-kaudella myös hankkeiden suunnittelu ja toteutus selvitys sisältävät kokonaiskustannuksiin.

Metsäkeskus voi myöntää ympäristötukea käytettävissä olevien määrärahojen mukaan myös muihin kohteisiin. Muita metsäluonnon arvokkaita elinympäristöjä ovat metsälaissa luetellut elinympäristöt, jotka eivät täytä ominaispiirteiltään lain vaatimuksia, sekä vanhat luonnonsuojelullisesti arvokkaat metsiköt, harjujen paisterinteet, supat, ruohoiset suot, perinnemaisemien hakamaat ja metsäniityt.

Metsäluonnon hoidon rahoitusta voivat saada alueellisesti merkittävät, usean tilan alueelle ulottuvat hoito- ja kunnostustyöt, jotka liittyvät esim. maisemanhoitoon, vesistöhaittojen estämiseen, arvokkaiden elinympäristöjen hoitoon tai ennallistamiseen. Metsäluonnonhoitohankkeet suunnitellaan ja toteutetaan Metsäkeskuksen toimesta tai sen valvonnassa. Rahoitus määräytyy hankekohtaisesti.

Lisätietoa: Rahoitus- ja tarkastuspalveluiden päällikkö Aki Hostikka p. 029 432 5405, Suomen metsäkeskus

6.3. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO)

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelma (METSO) on vapaaehtoisuuteen perustuva metsiensuojeluohjelma, jota ohjaavat ympäristöministeriö ja maa- ja metsätalousministeriö. METSO:n tavoitteena on auttaa maanomistajia suojelemaan metsien monimuotoisuutta ja hidastamaan luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä. Ohjelmalla pyritään suojelemaan monimuotoisuudeltaan erityisen arvokkaita metsäisiä elinympäristöjä, joita ovat lehdot, lahoppuustoiset metsät, pienvesien lähimetsät, suot, metsäluhdat ja tulvametsät, harjujen paahdeympäristöt, maankohoamisrannikko, perinneympäristöt, kalkkikalliot sekä muut kalliot, jyrkänteet ja louhikot. Ohjelman toimenpidevaihtoehtoina ovat pysyvä suojeleminen, määräaikainen suojeleminen ja metsäluonnonhoito. METSO-kohteissa aktiivinen luonnonhoito suunnitellaan ja toteutetaan luonnonhoitohankkeena, josta ei koidu metsänomistajalle kuluja.

Lisätietoa: Projektipäällikkö Kimmo Syrjänen p. 0295 251 666, Suomen ympäristökeskus

6.4. RAKENNUSSUOJELUAVUSTUS

Rakennusperinnön hoitoon voidaan myöntää avustuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille, jotka on suojeltu asema- tai rakennuskaavan suojelumerkinnällä tai jotka sisältyvät luetteloon kunnan arvokkaasta rakennetusta ympäristöstä. Lisäksi avustusta voidaan myöntää rakennusten, joiden rakennushistoriallisesta arvosta museoviranomainen on antanut myönteisen lausunnon, hoitoon. Avustuksia myönnetään korjauksiin, joilla edistetään rakennusten säilymistä. Avustuksia käytetään yleensä rakennusten ulkovaippojen korjauksiin - esimerkiksi vesikaton, ulkoseinien, ikkunoitten, ulko-ovien, perustusten ja kantavien rakenteiden korjauksiin, mutta myös kohteiden säilyttämisen edellyttämät selvitykset voivat olla avustusten kohteina.

Tukea voivat hakea

- kunnat ja kuntayhtymät

- yksityiset kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen omistajat
- rakennusperinnön hoitoa edistävät yhteisöt

Tuen myöntämistä koskevia ehtoja

- rakennuksen tai alueen ominaisluonteen ja historiallisen aitouden tulee säilyä
- korjattaessa sallitaan vain mahdollisimman pienet muutokset
- rakennuksen käyttö on sopeutettava oleviin tiloihin
- työ tulee tehdä perinteisin työmenetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin, alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein

Tukea EI myönnetä rakennuksen siirtämiseen, samannäköistämiseen, koristemaalauksen kunnostamiseen, käyttömukavuuden lisäämiseen, väliaikaisiin toimenpiteisiin tai toistuva-luonteisiin

ylläpitokorjauksiin, eikä muihin ei-antikvaarisiin korjauksiin. Tukea voidaan myöntää enintään 50 % kustannuksista. Hakuaika on vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

Lisätietoa: arkkitehti Anna-Leena Seppälä p. 050 4339910, Varsinais-Suomen Elykeskus ja ympäristöministeriö www.ymparisto.fi

6.5. MUSEOVIRASTON RAKENNUSTEN ENTISTÄMISAVUSTUS JA TUKI MUINAISJÄÄNNÖSALUEIDEN HOITOON

Tukea voi hakea

- yksityiset ja yhteisöt
- kunnat vain, jos kohde on suojeltu rakennussuojelulailla (60/1985) tai lailla rakennusperinnön suojelemisesta (498/2010) tai muinaismuistolalla (295/1963)

Mihin kohteisiin tukea myönnetään

- lain nojalla suojeltuihin rakennuksiin
- autiokirkkoihin tai niihin verrattaviin rakennuksiin
- muihin kulttuurihistoriallisesti arvokkaisiin rakennuksiin
- muinaismuistolalla rauhoitettuihin kiinteisiin muinaisjäännöksiin

Mihin työhön tukea myönnetään

- entistämiseen
- rakennuksen konservointiin, kunnostamiseen tai historiallisen asun palauttamiseen
- muinaisjäännösten säilymistä parantaviin toimenpiteisiin, kuten kasvillisuuden ja puuston käsittelyyn

Tukea EI myönnetä esimerkiksi perusparannukseen (lisälämmöneristys, vesijohto, viemäri, sähkö, kylpyhuone tms.) tai muinaisjäännösalueiden kaivaustutkimuksiin. Avustuksen määrä harkitaan tapauskohtaisesti.

Tuen myöntämistä koskevia ehtoja

- avustusta ei myönnetä takautuvasti jo tehtyihin tai aloitettuihin töihin
- rakennuksen tai alueen ominaisluonteen ja historiallisen aitouden säilyminen
- korjattaessa vain mahdollisimman pienet muutokset sallitaan
- rakennuksen käyttö sopeutetaan oleviin tiloihin ja työ tehdään perinteisin menetelmin ja rakenteellisin ratkaisuin, alkuperäisin tai niitä vastaavin materiaalein
- muinaisjäännöksiä ei saa kaivaa, peittää, muuttaa, vahingoittaa, poistaa tai muutoin kajota, ellei Museovirasto ole toimintaa hyväksynyt avustuspäätöksessä

Hakuaika on vuosittain lokakuun loppuun mennessä.

Museoviraston päätös perustuu yhteistyöhön opetusministeriön, Museoviraston museotoimen kehittäminen -yksikön, maakuntamuseoiden, ympäristökeskusten, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon Kirkkohallituksen, Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Museovirasto voi harkintansa mukaan siirtää hakemuksen yllämainitun viranomaisen käsiteltäväksi, jos kohde ja hanke ovat ensisijaisesti muuhun hallinnonalaan kuuluva.

Lisätietoa: Museovirasto, http://www.nba.fi/fi/avustukset/rakennusten_entistamis-avustukset

6.6. LEADER-RAHOITUS

Leaderin periaatteena on tuoda EU:n, valtion ja kuntien rahoitus esim. yksityisten toimijoiden ja yhdistysten saataville. Leader-rahoitusta voi hakea yleishyödylliseen kehittämishankkeeseen, investointihankkeeseen tai yrityshankkeeseen, ja sillä voidaan tukea mm. kylien elinvoimaisuutta, harrastusmahdollisuuksia sekä yritysten perustamista tai kehittämistä. Toimien tarkoituksena tulee olla maaseudun mahdollisuuksien ja vetovoiman lisääminen.

Suomessa on 56 Leader-ryhmää, jotka toimivat paikallisesti ja muodostavat omat ohjelmansa ja valitsevat rahoitettavat hankkeet. Varsinais-Suomen ja Satakunnan alueella toimivat mm. Varsin Hyvä ja Ravakka ry.

Leader-rahoituksen ohjelmakaudella 2014–2020 ovat haussa teemahankkeet. Niiden perusajatuksena on, että Leader-ryhmä tekee hankesuunnitelman, hakee tuen ja hoitaa hallinnointiin liittyvät työt. Näin toimenpiteiden toteuttajien byrokratiataakka keventyy, jolloin yhteisöjen mahdollisuudet hyödyntää ohjelman rahoitusta helpottuvat. Leader-ryhmän hakena teemahanke on eräänlainen sateenvarjohanke, jonka alle mahtuu teeman sisällä olevat käytännön toimenpiteet. Toimenpiteitä tehdään siis rajatun teeman sekä haku- ja toteutusajan sisällä. Hanketyypin avulla voidaan edistää Leader-ryhmän paikallisen strategian toteuttamista.

Ravakka ry:n teemahanke on LuRe- Luontoreitit ja kohteet, joka toteutetaan 2.12.2016-30.12.2018.

Lisätietoa: <http://leadersuomi.fi/fi>

6. LAIDUNPANKKI

Laidunpankki on internetissä toimiva palvelusivusto, joka auttaa maisemanhoidosta kiinnostuneita

nautojen, lampaiden ja hevosten omistajia sekä laidunmaan haltijoita kohtaamaan toisensa. Sivuilta löytyy tietoa maisemalaiduntamisesta ja sen toteuttamisesta käytännössä. Laidunpankin hakupalveluun voi jättää oman ilmoituksen, jolla voi tarjota maata laidunnettavaksi tai eläimiä maisemanhoitajiksi. Hakupalvelun kautta voi myös etsiä eläimiä ja laidunalueita paikkakunnittain.

Lisätietoja: www.laidunpankki.fi